

Anmeldelser

B – radikalt 1905-2005. Redigeret af Sune Pedersen og Bo Lidegaard. Det Radikale Venstre og Gyldendalske Boghandel 2005. ISBN 87-02-03315-1. 398 sider.

Det kan siges at kræve sin anmelder at bedømme et jubilæumsskrift for en bevægelse, der har en lang og skelsættende historie at pege tilbage på. Om hundrede år er alting glemt, siges det, men det fordrer jo rigtignok, at virksomheden er indstillet, at skaden er begrænset, og at det i det hele taget viste sig, at så slemt var det heller ikke. Men når de hundrede år handler om et politisk parti, der har haft en overmåde stor indflydelse på vigtige, ja afgørende, beslutninger, der berører et helt folk og dette folks geografiske område, og dette parti kalder sig Det Radikale Venstre, så stiller sagen sig noget anderledes. Så er man tvunget til at tage alvorligt et parti, der med en næsten beundringsværdig standhaftighed har forfægtet det internationalistiske synspunkt, har forfægtet et frisættelsens program, der for enhver pris, og altså uden tanke for omkostningerne, måtte gennemføres, hvorend og hvornår det har vist sig muligt.

Det Radikale Venstres udgivelse i anledning af hundredeåret for partiets stiftelse består af en række bidrag fra personer, der ikke for nogens vedkommende er radikale i første geled. Af særlig interesse kan måske fremhæves det første lange indlæg af Kristian Hvidt, *Det Radikale Venstre og brudfladerne i dansk politik*, gennem en årrække protokolsekretær i Folketinget, og som forsøger at trække de lange linjer op. Nu kender denne anmelder ikke Kristian Hvidt, bortset fra læsningen af hans disputats, *Flugten til Amerika*, i erindringen et udmærket og sagligt stykke arbejde. Det er derfor med nogen forbløffelse, at jeg allerede på side ti kan læse, at »Det mest radikale brud i Europas nyere historie er dog den store franske revolution fra 1789. Den tusindårige kongemagt, adelsvældet og kirken blev med

Anmeldelser

ét slag fjernet, og i stedet indførtes et virkeligt demokrati med en folkevalgt nationalforsamling udformet på grundlag af en gennemtænkt regeringsform, resultatet af et helt århundredes filosofi og en samfundsmodel, som allerede var gennemført i Amerika nogle år før«. Og nej, der er ikke her udeladt noget, en anfægtelse fra Hvidts side om rædselsherredømmet under Robespierre er ikke til stede. Det er nødvendigt at indskyde, at Hvidt er ualmindelig dårligt bekendt med sin historie, når han mener at kunne sammenligne den amerikanske forfatning af 1787 med den franske af 1791. Hvor den amerikanske forfatning grundlæggende var konservativ, lagde den franske op til en dyrkelse af rettighedstænkningen, der har forfærdet en Alexander Hamilton eller en James Madison. Og resultatet udeblev som bekendt heller ikke. Denne anmelder er måske noget naiv, men kan alligevel ikke lade være med at udtrykke sin forbløffelse over, at Det Radikale Venstre har fundet det opportunt at lade en person med så yderligtgående holdninger som Kristian Hvidts repræsentere partiet ved dets hundredeårsdag.

Det følger af sig selv, at brødrene Brandes ophøjes til væsener forlenet med en ganske særlig fornuft, der satte dem (og særlig Georg Brandes) i stand til at se klarere end deres medmennesker, selvom det nævnes, at Georg Brandes' bog *Aristokratisk Radikalisme* fra 1889 nok var lige en tand for meget. Herefter følger Kristian Hvidts karakteristik af en ung cand.mag., der på omtrent samme tid gik »rundt og reviderede i stilhed sin studentikose, nationalliberale holdning til fordel for et nyt radikalt samfundsprogram«. Den unge mand var naturligvis Peter Munch, og at hyldesten til P. Munch altid hos de radikale vil være ubetinget (når altså bortses fra den studentikose, nationalliberale holdning) er uden videre klart. Og mærkeligt er det jo heller ikke, når det betænkes, at det er svært at finde en radikal, der på så fuldendt vis fylder den radikale tanke ud; uinteresseret, uden passioner, til stadighed belærende

Anmeldelser

sine politiske modstandere om deres fejlagtige indsigter, anskuende Danmark ikke som et fædreland, men som et landområde, hvor der kunne finde de mest fantastiske eksperimenter sted, såsom skabelsen af et militært tomrum, der kun ventede på at blive fyldt ud.

Det Radikale Venstre har fundet sig en god mand i Kristian Hvidt. Hans pen fejler ikke noget, sproget er flydende og indlægget letlæst, men først og fremmest har Hvidt hjertet med, når han skal udtrykke sin dybe taknemmelighed over, at der i Danmark findes et parti, der »i tidens løb har haft [æren] for skabelsen af det moderne Danmark«. Det er jo så sandt, som det er sagt, at de radikale har været i overordentlig grad medbestemmende, når vi taler sådanne størrelser som afrustning, fodnotepolitik og udlændingepolitik. Blot ser dommen jo nok noget anderledes ud, hvis man befinder sig på den anden side af gærdet.

Per Fibæk Laursen, professor ved Danmarks Pædagogiske Universitet, har skrevet afsnittet om de radikales uddannelsespolitik. Nu tør man roligt sige, at er der et enkeltområde, hvor de radikale har haft magt, så det forslår, så er det på folkeskoleområdet, og man måtte formode, at her får vi virkelig nogle tolkninger af kontroversiel radikal skolepolitik. Næ, det gør vi netop ikke. Den mest skelsættende begivenhed i dette lands skolepolitik, Den blå Betænkning fra 1960, er end ikke nævnt. Nu tages denne betænkning under behandling i en artikel af nærværende nummer af Nomos, og jeg skal ikke omtale den her, blot konstatere, at med Den blå Betænkning holder reformpædagogikken sit indtog i det danske skolevæsen, den pædagogik, hvis hærgen vi bevidner resultaterne af i dag, og det i en grad, hvor det er rimeligt at sætte spørgsmålstegn ved, om vi kan siges at have en folkets skole og ikke snarere et eksperimentarium, hvor metafysikerne har kronede dage, da de jo netop har hævet sig op over fysikken, op over virkeligheden, og udøver deres praksis i et lufttomt rum, og hvor mennesker er evigt formbare størrelser, der må lægge rygstykker til de

Anmeldelser

bandbullen, der udgår fra det pædagogiske universitet, hvor bl.a. Per Fibæk Laursen hæver sin af skatteyderne betalte løn.

Omtalen af skolereformen af 1975 er skåret over næsten samme læst. Den forties ikke, men en diskussion af det herostratisk berømte formål, at eleverne skal læres op til at blive »hele mennesker«, er naturligvis ikke til stede. Det ville måske også være for meget forlangt, at Laursen i et jubilæumsskrift skulle tage stilling til den totalitære tankegang, der ligger bag begrebet om »hele mennesker«, når nu de radikale, uden naturligvis overhovedet at kunne forstå indvendingen, kendetegnes ved en dragning i retning af viljen til på alle samfundslivets områder at ville præge menneskene, altså det der nu engang kendetegner det totalitære.

Bo Lidegaard er forfatter til afsnittet om *Radikal udenrigspolitik*. Lidegaard refererer de radikales udenrigspolitik loyalt, når han skriver, »Ud over at støtte opbygningen af en international retsorden lå svaret i opbygningen af en robust og socialt afbalanceret nation, hvis indre sammenhold og åndelige værdifællesskab var så stærkt, at der ikke kunne drives en kile ind, selv ikke i tilfælde af hel eller delvis militær besættelse«. Det, må man jo sige, lykkedes over al forventning, altså det med den militære besættelse. Pudsigt, i øvrigt, som det passer med Lidegaards egen tese i hans værk *Overleveren*, at et »åndeligt værdifællesskab«, befriet naturligvis for alle tanker om militær, skulle kunne sikre danskernes overlevelse. Som hvad, kunne ondsindede sjæle ganske vist spørge, men det er selvfølgelig at gå for vidt.

Denne anmelder må bøje sig for Lidegaards morsomme skildring af de radikale i forhold til den kendsgerning, at Danmark fra 1949 var blevet medlem af NATO. »Historien om Svante ved pølsevognen er kendt: Han vil ikke have en pølse, men går alligevel langt ind i diskussionen om, hvordan den nærmere skulle have været udstyret og serveret – hvis han ville have haft den«. En rammende karakteristik

Anmeldelser

af det forhold, at de radikale ikke kunne drømme om at påtage sig et ansvar, men da som en selvfølge ville blande sig i udformningen af den konkrete politik.

Lidegaard skal anerkendes for ikke at lægge ret megen sordin på beskrivelsen af fodnotepolitikken fra 1982 til 1988. Det hedder her, »Situationen der herefter udviklede sig – den såkaldte *fodnotepolitik* – blev dybt problematisk for Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik, der i et omfang, som ikke er set siden Anden Verdenskrig, blev kasterbold i et indenrigspolitisk spil, der havde få vindere og mange tabere«. Det er næppe en overfortolkning at hævde, at Lidegaard ikke er nogen sympatisør af en politik, der systematisk tilsigtede at svække Danmarks stilling inden for den vestlige forsvarsalliance.

Der er andre indlæg i jubilæumsskriftet; mest anbefalelsesværdigt er det af Henrik Stevnsborg om *Det Radikale Venstre og retspolitikken*. Overordnet set svinger indlæggene fra hyldesttaler til radikalismen – Kristian Hvidt – til forsøg på saglig gennemgang – Bo Lidegaard. Om bogen skal anbefales eller ej, kommer lidt an på, hvilken synsvinkel man anlægger. Hvis man er henfalden til tungsind, skal man nok lade den ligge, da bogen på forskellige områder er én lang opremsning af de politiske katastrofer, som Det Radikale Venstre har stået for gennem tiden (det er i øvrigt tankevækkende, at der ikke er blevet plads til et kapitel, der selvstændigt behandler de radikales udlændingepolitik). Omvendt er bogen udmærket til at få en fornemmelse af de radikales egen selvforståelse. For at citere en nulevende dansk kommentator, »det er godt at vide, hvad fjenden tænker«, og det har han jo ret i.

Morten Uhrskov Jensen